

Portrety aktorów Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Filmoznawstwo i kultura mediów		Cykl dydaktyczny 2023/24	
Specjalność -		Kod zajęć 03FKMS.13K.02754.23	
Jednostka organizacyjna Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej		Języki wykładowe polski	
Poziom studiów studia pierwszego stopnia		Obligatoryjność Obowiązkowy	
Forma studiów studia stacjonarne		Blok zajęciowy Przedmioty kierunkowe	
Profil studiów profil ogólnoakademicki			
Koordynator zajęć	Małgorzata Miławska-Ratajczak		
Prowadzący zajęcia	Małgorzata Miławska-Ratajczak, Katarzyna Lisiecka		
Okres Semestr 1	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Wykład: 30, Zaliczenie z oceną	Liczba punktów ECTS 2	
Okres Semestr 2	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Wykład: 30, Zaliczenie z oceną	Liczba punktów ECTS 2	

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	wprowadzenie studentów w problematykę związaną z aktorstwem filmowym: omówienie istotnych pojęć (aktor, rola, postać (ekranowa)) i złożonych relacji między nimi, podejść teoretycznych do zawodu i uwarunkowań historyczno-społecznych (również przez pryzmat teatralnej sztuki aktora)
C2	zapoznanie studentów z kilkoma kontekstowo ukierunkowanymi portretami słynnych aktorek i aktorów
C3	kształtowanie umiejętności tematycznie sprofilowanych analiz i interpretacji ról aktorskich
C4	rozwijanie umiejętności analizy i interpretacji środków gry aktorskiej

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	właściwie przywołuje i opisuje terminy, teorie oraz problemy dotyczące aktorstwa filmowego i jego teatralnych powiązań i kontekstów (np. pojęcia roli, postaci, postaci ekranowej, emploi, aktorstwa naturalnego, metod pracy aktorskiej, aktorskich środków wyrazu; problem cielesności aktora; relację między charakterystyką a aktorstwem)	FKM_K1_W02, FKM_K1_W03, FKM_K1_W04	Kolokwium pisemne, Esej, ocena wypowiedzi studentek/studentów podczas analitycznych fragmentów wykładów
W2	odtwarza najważniejsze wiadomości historyczne związane z aktorstwem filmowym i teatralnym (np. związki między sztuką pantomimy a rozwojem kina niemego)	FKM_K1_W04, FKM_K1_W10, FKM_K1_W11	Kolokwium pisemne, Esej, ocena wypowiedzi studentek/studentów podczas analitycznych fragmentów wykładów
Umiejętności - Student/ka:			
U1	potrafi szczegółowo analizować środki gry aktorskiej (ruch, gestykulację, mimikę, pracę głosem) oraz funkcjonalnie je interpretować w odniesieniu do przedstawionego fragmentu filmu i jego całości oraz rozumie ich historyczne powiązania z teatralną sztuką aktorską	FKM_K1_U01, FKM_K1_U04, FKM_K1_U05	Esej, ocena wypowiedzi studentek/studentów podczas analitycznych fragmentów wykładów
U2	przedstawia samodzielnie opracowany, pisemny portret wybranego aktora lub wybranej aktorki na podstawie kilku jego/jej ról	FKM_K1_U01, FKM_K1_U02, FKM_K1_U05, FKM_K1_U06, FKM_K1_U08	Esej
Kompetencji społecznych - Student/ka:			
K1	ma świadomość złożoności problematyki aktorstwa filmowego i teatralnego	FKM_K1_K05	Kolokwium pisemne, Esej, ocena wypowiedzi studentek/studentów podczas analitycznych fragmentów wykładów

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Wprowadzenie teoretyczne – karty z historii aktorstwa (konteksty teatralne), najważniejsze terminy (aktor, rola, postać (ekranowa)).	W1, W2, K1	Wykład
2.	Pantomima w filmie. Przypadek Charliego.	W1, W2, U1, U2, K1	Wykład
3.	W cieniu metod i Metody („system” Stanisławskiego a amerykańskie koncepcje tzw. aktorstwa psychologicznego).	W1, W2, K1	Wykład
4.	Aktorstwo a semiologia i semiotyka – o tym, dlaczego Roland Barthes pisał o Grecie Garbo.	W1, W2, U1, K1	Wykład
5.	Aktorstwo dziecięce.	W1, W2, U1, U2, K1	Wykład
6.	Między kłapami, czyli aktorstwo i dubbing.	W1, W2, U1, K1	Wykład
7.	Portrety wybranych aktorek i aktorów: Humphrey Bogart (klucz melancholii), Katharine Hepburn („ulubienica Akademii”), Zbigniew Cybulski (przypadek łatki na całe życie), Bogusław Linda (przykład polskiego gwiazdora filmowego), Katarzyna Figura („klatka seksbomby”), Sidney Poitier (aktorstwo a misja społeczna), Liv Ullmann (praca aktorska w zbliżeniu).	W1, U1, U2, K1	Wykład
8.	Jedna postać – wiele aktorek (Maria Skłodowska-Curie), wielu aktorów (Joker; zamiennie – Adaś Miauczyński).	W1, U1, U2, K1	Wykład
9.	Komedianci włoscy w XVII i XVIII wieku – sceniczna tradycja komedii dell’arte	W1, W2, K1	Wykład
10.	Tragicy francuscy – tragedia klasycystyczna i jej oddziaływanie na dramaturgię spektaklu	W1, W2, K1	Wykład
11.	Operowe gwiazdy – kastraci w operze włoskiej; primadonny i aria da capo w operze seria	W1, W2, K1	Wykład
12.	Operowa synteza w XXI wieku – aktor w teatrze tańca Sashy Walz	W1, W2, U1, K1	Wykład
13.	Teatr de societe XVIII wieku – „Sztuka aktora” F.L. Riccoboniego i zasada emploi	W1, W2, K1	Wykład
14.	Parnas Goethego – „Przepisy dla aktorów”	W1, W2, K1	Wykład
15.	Melodramat i jarmark – nowy styl gry; pantomima	W1, W2, U1, K1	Wykład
16.	Wagner i mieszczański teatr muzyczny XIX wieku	W1, W2, K1	Wykład
17.	Reforma teatru i sztuki aktora w XX wieku	W1, W2, K1	Wykład
18.	Portret aktora: John Malkovich w filmie „Niebezpieczne związki” S. Frearsa.	W1, W2, U1, U2, K1	Wykład

Informacje dodatkowe

Semestr 1

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Wykład	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień, Wykład konwersatoryjny, Wykład problemowy, Demonstracje dźwiękowe i/lub video

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Wykład	<p>Warunkiem uzyskania pozytywnej oceny z przedmiotu jest przygotowanie pracy pisemnej: ukierunkowanej tematycznie analizy kilku ról wybranego aktora lub wybranej aktorki (od 3 do 5 stron znormalizowanego komputeropisu); możliwy jest wybór aktora/aktorki z listy udostępnionej przez prowadzącą.</p> <p>bardzo dobry (bdb; 5,0): szczegółowa wiedza na temat omawianej problematyki i terminologii, bardzo dobrze opanowana umiejętność analitycznej prezentacji kilku ról wybranego aktora z wykorzystaniem trafnych odwołań do literatury przedmiotu i ciekawego klucza interpretacyjnego;</p> <p>dobry plus (+db; 4,5): jak wyżej, z niewielkimi niedociągnięciami (np. brakami w literaturze przedmiotu, niedostatecznie podkreślonym kluczem interpretacyjnym);</p> <p>dobry (db; 4,0): wystarczająca znajomość omawianej problematyki i terminologii, dobrze opanowana umiejętność analitycznej prezentacji kilku ról wybranego aktora z wykorzystaniem odwołań do literatury przedmiotu;</p> <p>dostateczny plus (+dst; 3,5): nieuporządkowana wiedza na temat omawianej problematyki i terminologii, widoczne znaczne luki i niedociągnięcia w analitycznej prezentacji kilku ról wybranego aktora;</p> <p>dostateczny (dst; 3,0): istotne braki w podstawowej wiedzy z zakresu omawianych zagadnień; liczne niedociągnięcia i/lub rażące uproszczenia w analizie i interpretacji;</p> <p>niedostateczny (ndst; 2,0): brak znajomości omawianych zagadnień i nabycia nowych umiejętności, nieoddanie pracy zaliczeniowej.</p>

Semestr 2

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Wykład	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień, Wykład konwersatoryjny, Wykład problemowy

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Wykład	<p>udział w kolokwium pisemnym sprawdzającym treści kształcenia przedstawione na wykładzie: zadanie – zagadnienia zostaną podane studentom na miesiąc przed zaplanowanym kolokwium, by mieli oni możliwość zapoznania się z całością utworów</p> <p>bardzo dobry (bdb; 5,0): szczegółowa wiedza na temat omawianej problematyki i terminologii, bardzo dobrze opanowana umiejętność analitycznej prezentacji kilku ról wybranego aktora z wykorzystaniem trafnych odwołań do literatury przedmiotu i ciekawego klucza interpretacyjnego;</p> <p>dobry plus (+db; 4,5): jak wyżej, z niewielkimi niedociągnięciami (np. brakami w literaturze przedmiotu, niedostatecznie podkreślonym kluczem interpretacyjnym);</p> <p>dobry (db; 4,0): wystarczająca znajomość omawianej problematyki i terminologii, dobrze opanowana umiejętność analitycznej prezentacji kilku ról wybranego aktora z wykorzystaniem odwołań do literatury przedmiotu;</p> <p>dostateczny plus (+dst; 3,5): nieuporządkowana wiedza na temat omawianej problematyki i terminologii, widoczne znaczne luki i niedociągnięcia w analitycznej prezentacji kilku ról wybranego aktora;</p> <p>dostateczny (dst; 3,0): istotne braki w podstawowej wiedzy z zakresu omawianych zagadnień; liczne niedociągnięcia i/lub rażące uproszczenia w analizie i interpretacji;</p> <p>niedostateczny (ndst; 2,0): brak znajomości omawianych zagadnień i nabycia nowych umiejętności, nieoddanie pracy zaliczeniowej.</p>

Literatura

Obowiązkowa

1. R. Barthes, Twarz Greta Garbo, tłum. W. Błońska, w: R. Barthes, Mit i znak. Eseje, wybór i słowo wstępne: J. Błoński, Warszawa 1970, s. 98-99.
2. M. Bieńczyk, O trzy drinki z tyłu, w: M. Bieńczyk, Książka twarzy, Warszawa, 2012, s. 77-82.
3. R. Birkholc, Prorok i błazen, „Kino” 2017, nr 1, s. 58-60.
4. K. Eberhardt, Aktor nie gra, aktor jest, „Kino” 1971, nr 7, s. 48-51
[<http://www.akademiapolskiegofilmu.pl/pl/historia-polskiego-filmu/artykuly/aktor-nie-gra-aktor-jest/426>].
5. David W. Gruber, Kiedy gruba dama śpiewa czyli historia opery wyłożona wreszcie jak należy, przeł. Barbara Świdorska, Warszawa 2001 (fragmenty).
6. M. Hendrykowski, Aktor i aktorstwo filmowe, Poznań 2017 (wybrane rozdziały).
7. K. Klejsa, Badanie gwiazdorstwa filmowego. Przypadek Bogusława Lindy, w: Polskie kino popularne, red. D. Mazur, P. Zwierzchowski, Bydgoszcz 2011, s. 327-348.
8. K. Kołacz, Aktorzy psychologiczni. Trzy interpretacje Systemu, „EKRAŃY” 2016, nr 3-4,
http://ekrany.org.pl/historia_kina/aktorzy-psychologiczni-trzy-interpretacje-systemu/ [dostęp: 13.11.2020 r.].
9. J. Kołodziejczyk, Twarze barbarzyńcy. Stereotypy czarnych w kinie hollywoodzkim, „Kino” 1996, nr 12, s. 18-20.
10. T. Lubelski, Bogie na jakiego zasłużyliśmy, „Kino” 1994, nr 7/8, s. 40-41.
11. J. Miszańska, M. Surma-Gawłowska, Historia teatru i dramatu włoskiego, t.1, Kraków 2008, (fragmenty).
12. A. Nicoll, W świecie Arlekina. Studium o komedii dell’arte, przeł. A. Dębinicki, Warszawa 1967 (fragmenty).
13. O. Salwa, Zdubbinguj to jeszcze raz, Sam, „Film” 2008, nr 2, s. 68-71.
14. P. Skrzypczak, Aktor i jego postać ekranowa. Aktorstwo ery kina niemego w teorii i refleksji krytycznej, Toruń 2009 (wybrane rozdziały).
15. Słownik wiedzy o teatrze. Od tragedii antycznej do happeningu, D. Kosiński, A. Wypych-Gawrońska i in., wyd. II, Bielsko-Biała 2009, s. 91-106, 165-190.
16. A. Szwejkowska, Wenecki teatr modny, Kraków 1981 (fragmenty).
17. Widowisko – teatr – dramat. Podręcznik dla studentów kulturoznawstwa, pod red. E. Wąchockiej, wyd. II, popr. i uzupeł., Katowice 2014, s. 103-111.
18. K. Miklaszewski, Komedie dell’arte czyli teatr komediantów włoskich w XVI, XVII, XVIII wieku, przeł. S. i M. Browiński, Wrocław 1961 (fragmenty).
19. C. Goldoni, Teatr komediowy, przeł. Jolanta Dygul, Gdańsk 2011 (fragmenty).
20. A. F. Riccoboni, Sztuka teatru, przeł. Marek Dębowski, Gdańsk 2005 (fragmenty).
21. Goethe i Schiller o dramacie i teatrze, przeł. Olga Dobijanka, Wrocław 1959 (fragmenty).
22. M.-A. Allevy-Viala, Inscenizacja romantyczna we Francji, przeł. Wojciech Natanson, Warszawa 1958 (fragmenty).
23. J. Hera, Z dziejów pantomimy czyli pałac zaczarowany, Warszawa 1975 (fragmenty).
24. D. Ratajczak, Szarlatan i teatr, w: D. Ratajczak, W kryształach i w płomieniu, t. I, Wrocław, 2006, s. 481-491 (fragmenty).
25. B. Tomaszewski, Francuski melodramat początku XIX wieku, przeł. E. Szrojt, „Dialog” 1967 z 11, s. 109-124.
26. M. Szpakowska, Melodramat czyli potrzeba serca, „Dialog” 1989 z. 1, s. 110-118.

Dodatkowa

1. A. Bazin, Śmierć Humphreya Bogarta, w: A. Bazin, Film i rzeczywistość, tłum. B. Michałek, Warszawa 1963.
2. M.A. Czechow, O technice aktora, tłum. i oprac. M. Sołek, Kraków 1995.
3. D. Hassoun, Shifting Makeups. The Joker as Performance Style from Romero to Ledger, in: The Joker. A Serious Study of the Clown Prince of Crime, ed. R.M. Peaslee, R.G. Weiner, Jackson 2015.
4. A. Helman, Maria Skłodowska-Curie, cz. I, „Kino” 2018, nr 3, 66-69.
5. A. Helman, Maria Skłodowska-Curie, cz. II, „Kino” 2018, nr 4, s. 62-66.
6. D. Karaś, Cybulski. Podwójne salto, Kraków 2016.
7. K. Kołacz, Metoda na rozgłos, „EKRAŃY” 2019, nr 1, s. 68-72.
8. K. Kołacz, Moda na Metodę. The Method Acting w klasycznym kinie hollywoodzkim i kinie Nowego Hollywoodu, „Maska” 2019, nr 9, s. 73-87.
9. S. Kołos, Życie sfilmowane. Uwagi o filmie biograficznym, w: Film i media. Przeszłość i przyszłość. Kontynuacje, pod red. A. Gwoździa i M. Kempnej-Pieniążek, Warszawa 2014.
10. G. Lealand, The Child Star as Celebrity, in: Childhood and Celebrity, ed. J. O’Connor, J. Mercer, New York 2017, 159-169.
11. M. Maniewski, Katarzyna i Kasia. O aktorstwie Katarzyny Figury, „Kino” 2003, nr 12, s. 20-21.
12. M. Miławska-Ratajczak, Kino Marka Koterskiego – strategia anatoma, w: M. Miławska-Ratajczak, Dialog w roli głównej. Polszczyzna we współczesnym kinie na przykładzie wybranych autorów, Kraków 2018, s. 119-163.
13. M. Palka, Vivien Leigh. Życie w zwierciadle sztuki, „Kwartalnik Filmowy” 2002, nr 37-38, s. 54-68.

14. D. Ratajczak, Teatr albo „trzeba mieć ciało”, „Teksty” 1977, nr 2, s. 116-134.
15. G. Stachówna, Kinowi Proteusze. Ciało jako narzędzie i środek artystyczny, „Kwartalnik Filmowy” 2013, nr 83-84, s. 117-127.
16. G. Stachówna, Władcy wyobraźni. Sławni bohaterowie filmowi, Kraków 2006 (wybrane rozdziały).
17. Konstantin S. Stanisławski, Praca aktora nad rolą. Materiały do książki, tłum. J. Czech, Kraków 2011.
18. Konstantin S. Stanisławski, Praca aktora nad sobą. Dziennik ucznia, tłum. J. Czech, t. 1-2, Kraków 2010.
19. L. Ullmann, Przemiany, Warszawa 1988.
20. P. Włodek, Oswojenie i walka. Sidney Poitier i Harry Belafonte w amerykańskim kinie lat 50. i 60., „Kwartalnik Filmowy” 2012, nr 80, s. 120-138.

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Semestr 1

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Wykład	30
Czytanie wskazanej literatury	15
Przygotowanie pracy semestralnej	15
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 60
Liczba punktów ECTS	ECTS 2

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Semestr 2

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Wykład	30
Przygotowanie do zaliczenia	15
Czytanie wskazanej literatury	15
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 60
Liczba punktów ECTS	ECTS 2

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
FKM_K1_K05	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do krytycznej oceny poziomu swojej wiedzy i umiejętności z zakresu literaturoznawstwa, filmoznawstwa i medioznawstwa, uznawania znaczenia wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych oraz zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu
FKM_K1_U01	Absolwent/ka potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i użytkować informacje (z zakresu filmoznawstwa i literaturoznawstwa oraz obszarów pokrewnych) z wykorzystaniem różnych źródeł i sposobów
FKM_K1_U02	Absolwent/ka potrafi formułować i analizować złożone i nietypowe problemy badawcze, dobierać metody i narzędzia badawcze, opracowywać i prezentować wyniki, pozwalające na rozwiązywanie problemów w zakresie filmoznawstwa i obszarów pokrewnych (głównie literaturoznawstwa)
FKM_K1_U04	Absolwent/ka potrafi posługiwać się podstawowymi pojęciami i terminami w zakresie filmoznawstwa i dyscyplin pokrewnych (szczególnie literaturoznawstwa) oraz wykorzystuje je podczas wykonywania zadań w warunkach nie w pełni przewidywalnych
FKM_K1_U05	Absolwent/ka potrafi rozpoznawać różne rodzaje wytworów kultury, ze szczególnym uwzględnieniem kultury filmowej i literackiej, oraz przeprowadzić ich krytyczną analizę i interpretację z zastosowaniem właściwych metod i narzędzi, określać ich znaczenia, oddziaływanie społeczne oraz miejsce w procesie historyczno-kulturowym
FKM_K1_U06	Absolwent/ka potrafi merytorycznie argumentować, z wykorzystaniem poglądów innych autorów, formułować wnioski oraz brać udział w debacie – przedstawiać, oceniać różne opinie i stanowiska, dyskutować o nich
FKM_K1_U08	Absolwent/ka potrafi skonstruować w języku polskim pracę pisemną oraz przygotować i zaprezentować wystąpienie ustne i /lub multimedialne dotyczące kultury filmowej i literackiej
FKM_K1_W02	Absolwent/ka zna i rozumie w zaawansowanym stopniu wybrane terminy wykorzystywane w badaniach tekstów kultury, głównie literackich i filmowych
FKM_K1_W03	Absolwent/ka zna i rozumie w zaawansowanym stopniu – wybraną terminologię, teorie i metodologię z zakresu interdyscyplinarnej nauki o filmie (ze szczególnym uwzględnieniem dyscypliny literaturoznawstwa i w odniesieniu do innych mediów)
FKM_K1_W04	Absolwent/ka zna i rozumie w zaawansowanym stopniu wybrane powiązania filmoznawstwa z literaturoznawstwem oraz z innymi dziedzinami i dyscyplinami naukowymi
FKM_K1_W10	Absolwent/ka zna i rozumie w zaawansowanym stopniu wybrane aspekty historii filmu polskiego i światowego (fabularnego, dokumentalnego, animowanego) od początków do współczesności, zasady ich periodyzacji oraz powiązania literackie i kulturowe
FKM_K1_W11	Absolwent/ka zna i rozumie w stopniu zaawansowanym temat rodzimej i światowej kultury filmowej i literackiej, ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań złożonych społecznych i politycznych